

чателната му — форма проектоустава на дружеството и е било решено да се състави единъ „архивъ на сичкитѣ писма и други актове върху работата, както и една книга, въ която да се изложи обстоятелствено цѣлия ходъ на тая работа отъ самото начало до сега — споредъ както и стана настоящата книга и отдѣлно архива“. (Отъ цитирания пасажъ се вижда, че въпросната черновка — вѣроятно — ще да е била увода къмъ учредителния протоколъ на дружеството — по съдържанието си единъ цененъ приносъ къмъ материалитѣ за неговото основание).

Документътъ приключва съ решението, взето въ последното заседание, станало на 11 декемврий — да се пристъпи решително къмъ дѣлото отъ одескитѣ българи, като всѣки отъ последнитѣ саморжчно се задължава да подпише, каквато сума желае да пожертвува. А краятъ завършва съ благопожеланието: „На добъръ часъ“ и е датиранъ „Одеса, 11 декемврий 1868 г.“.

Въ Влашко Стояновъ се е надѣвалъ, че ще намери съчувствие и измежду виднитѣ тамошни свои съотечественици за основание и закрепване на едно Книжовно дружество. За тая цель — както видѣхме, той подкачилъ да работи презъ м. май 1868 г., Букурещъ, като обходилъ по-главнитѣ градове на Ромжния и цѣла Бесарабия, гдето имало българи и въ продължение на цѣла година и половина успѣлъ да ги убеди да му спомогнатъ материално за постигането на неговата цель. Той успѣлъ да прикани родолюбиви българи въ Ромжния и Бесарабия да запишатъ доброволни пожертвувания, които стигнали до почтената сума 200,0000 лв., отъ която сума, благодарение на неговитѣ грижи и залѣгания, сж били събрани и внесени около 156,000 лева.

Ведно съ учредяване на дружеството, Стояновъ, подпомогнатъ отъ старитѣ си, неизменни приятели Василя Друмева и Маринъ Дринова и други добри българи, които не закъснели да се отзоватъ, се е погрижилъ и за учредяването на неговия органъ „Периодическо Списание“ на българското книжовно дружество, първата книжка отъ което излѣзла въ Браила презъ 1870 г., съ доста разнообразно съдържание отъ наученъ, литературенъ и критически характеръ. Въ тая книжка е написанъ и единъ дѣ-

лъгъ уводъ, въ който ясно проличава какъ широко е схващалъ авторътъ задачитѣ на дружеството и съ каква прозорливостъ и непоколебима вѣра за бждещето на народа си, той е предрекълъ — още преди 60 години — процѣтяването на неговата рожба и привдигането ѝ до една „действителна българска Академия Наукъ!“

Отъ увода се долавя още, че покрай главния си „задатъкъ“, дружеството си поставя за цель да прави въ своитѣ органи „разисквания“ още върху: благонравната отхрана на младежитѣ; подобриенето на училищата; нашия периодически печатъ; върху човѣшкитѣ длѣжности; образованието на нашето духовенство; изучването на миналото ни и народния битъ; живота и дѣлата на велики хора и просвѣтени народи и, найсетне, върху всички науки и искусства — съ една речъ да издирва и проучва всичко, що най-широко засѣга развитието на материалната и духовната култура на българското племе.

Съ такива широки схващания за своето бждеще и за онова на народа се е породилъ органа на дружеството „Периодическо Списание“, отъ което, подъ редакцията на Стоянова сж излезли всичко 55 книжки, отъ които 8 въ гр. Браила и останалитѣ 47 — въ София. По своето богато и разнообразно съдържание, съ добре подбрани материали по отечествената история, етнография, езикъ и книжнина — „Периодическото Списание“ тутакси успѣ да си извоюва такова хубаво име, такъвъ наученъ авторитетъ въ чужбина, щото за късо време то стана настолна книга на всички учени мъже, слависти, историци, филолози и т. н., които се занимаватъ съ нашето минало, или проучаватъ днешна България. Причината за това се дължи на самия основателъ, който е съумѣлъ да задържи списанието въ строгитѣ рамки на първоначално поставената му програма.

И така, българското книжовно дружество — днешната ни Академия на наукитѣ — е едничкото по своя родъ народно дѣло, започнато по частна инициатива, което е могло да запази своето съществуване и до днесъ. При всички, всевъзможни спѣнки, които е срѣщало изъ своя пжть, смѣло може да се твърди, че онова, що дружеството е извършило въ миналото, може да прави честь на